

Kirsti Baird Hultberg og Mohamed Duales foredrag:

Med vennlighet som metode Nye veier innen psykisk helsearbeid i møte med Øst-Afrikanere

ved Astrid Eggen Nordhaug

Kirsti Baird Hultberg og Mohamed Duale arbeider i Team for traumatiserte flyktninger ved Tøyen DPS i Oslo.

Kirsti Baird Hultberg og Mohamed Duale jobber ved Tøyen DPS i Øst-Afrika Prosjektet (Prosjekt for traumatiserte flyktninger). Utgangspunkt for prosjektet var at det ble observert mange forkomne og tydelig lidende mennesker i områdene på Grønland og Tøyen i Oslo. En stor andel av disse kom fra Øst-Afrika, bl.a. Somalia. Etter Trikke-drapet i 2005 kom det midler fra Helse Sør-Øst som finansierer prosjektet.

Målgruppen for prosjektet er voksne flyktninger fra Øst-Afrika med psykisk lidelse som har falt ut av hjelpeapparatet. Noen har rusproblemer i tillegg, andre ikke. Flyktninger fra f.eks Somalia har opp-

levd borgerkrig i årevis. De har levd i en tilværelse preget av lite sentral styring, med krigsherrer, anarki, lite skolegang, ustabilitet og krigstraumer. En stor del av befolkningen har flyttet mye omkring og har andre tradisjoner mht organisering av hjelp og støtte når noen trenger det. Klanen skal gi hjelp, dette er særlig viktig for nomadefolk ifølge Mohamed Duale. Å være ”gal mann” fra Øst-Afrika gir ingen status. Psykiske problemer er tabubelagt og en har ikke de samme begrepene for psykisk lidelse.

Media forbinder ofte østafrikanere med bruk av kath, med kjønnslemlestelse og piratvirksomhet. Noen er også knyttet til kriminelle miljøer. Dette medfører ofte diskriminering her i landet mht bolig og jobb. Alle disse forholdene gjør at det er en utfordring for alle parter å møtes. Hva skal til for at det norske hjelpeapparatet skal være reelt tilgjengelig for personer fra for eksempel Somalia?

Metodikk

Allerede i henvisningsprosessen kan mange falle ut av systemet. Noen mangler bolig (og postkasse), flytter ofte, kan ikke lese, møter ikke. Flere innkallinger til time sendes, saken avsluttes når vedkommende ikke møter opp. Dermed får de ikke nødvendig hjelp og går glipp av sine rettigheter. Oppsøkende virksomhet er derfor helt nødvendig, samt utstrakt bruk av nettverket til den enkelte. Hvem har personen tillit til? Behandlerne må starte forsiktig, bruke god tid og ta i mot personen ” slik at man kjenner at man blir tatt i mot” ifølge Kirsti Baird Hultberg. Behandlerne må starte der personen er. Hva trenger du? Ofte lever personene et kaotisk liv og mangler både identitetspapirer, bolig og midler til å leve av. Behandlerne blir med rundt på de ulike offentlige kontorer og fungerer som pedagog / oversetter mellom personen og systemet. Ofte har kontakten blitt brutt pga konflikter og opplevd avvisning. Begge parter trenger opplysning, ny kunnskap og forståelse for den andre. Og både personen og saksbehandler trenger å bli møtt med vennlighet, som igjen genererer fleksibilitet og brukbare løsninger. Det er nødvendig å få etablert en viss ytre trygghet og gi konkret hjelp før en kan bistå med hjelp for den psykiske lidelsen.

Prosjektet har mange eksempler på personer som har fått en langt bedre tilværelse etter at de har fått kontakt. De beskriver situasjoner hvor alle ”de gode hjelperne” blir med inn til fastlegen og drøfter medisinering osv. De ser ofte at det er nettverket som er i stand til å forklare hvordan tilstanden og situasjonen til den enkelte er. De har nesten ikke drop-out, nesten ikke innleggelser, er veldig fleksible mht. timeavtaler osv. De er tilgjengelige når det trengs. De opplever at det er en viss skepsis til medisiner – det ryktes at ”folk blir feite”. Men det ryktes også at folk får hjelp, og dette ryktet er viktig! Behandlerne er opptatt av å bygge relasjoner til den enkelte og tillit miljøet, bl.a. moskeen.

Dette er en inspirerende beskrivelse av en praksis hvor fagutøverne går dit brukerne befinner seg, i bokstavelig og overført betydning. Teamet tar i bruk kunnskaper om kultur og tenkesett, for å få tillit og kontakt - og for å forstå, og kunne være til hjelp. Dette er gode og faglige prinsipper med stor overføringsverdi. Som oftest er jo kulturforskjellene mindre iøynefallende, men det kommer i alle tilfeller ned til å ”være der hvor den andre er” som Kierkegaard sa det så presist for over 150 år siden.

All honnør til teamet for dette flotte arbeidet. Presentasjonen fra foredraget finnes på www.seprep.no

